

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 45/2012-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. januára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti S., a. s., B., zastúpenej B., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta Mgr. P. B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva vlastníť majetok a na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na verejné prerokovanie veci v jej prítomnosti a aby sa mohla vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 MObdV/6/2009-555 z 22. júla 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti S., a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. novembra 2010 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti S., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústavy“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovoru“) a podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) č. k. 1 MObdov/6/2009-555 z 22. júla 2010 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Napadnutým uznesením bolo v právnej veci žalobcu S., š. p. (ďalej len „žalobca“), o zaplatenie 142 583 757,60 Sk proti sťažovateľke ako žalovanej v 1. rade a obchodnej spoločnosti B., a. s., organizačnej zložky B. ako žalovanej v 2. rade rozhodnuté o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 Cb 83/01-286 zo 7. decembra 2004 v znení doplňujúceho rozsudku č. k. 38 Cb 83/01-299 z 18. januára 2005 a proti rozsudku najvyššieho súdu č. k. 2 Obo 259/2007-472 z 19. marca 2008 ako súdu odvolacieho v znení doplňujúceho rozsudku č. k. 2 Obo 259/2007-479 zo 16. apríla 2008 tak, že rozsudok odvolacieho súdu bol zrušený v častiach, ktorými vo vzťahu k sťažovateľke potvrdil rozsudok krajského súdu a rozhodol o trovách konania pred krajským súdom aj pred odvolacím súdom.

Zo sťažnosti, z jej príloh, napadnutého uznesenia a príslušného spisového materiálu vyplýva, že 16. apríla 1993 bolo zmluvou o združení podľa § 829 a nasl. Občianskeho zákonníka založené Združenie D., účelom ktorého malo byť dofinancovanie výstavby V. a financovanie jeho prevádzky. Medzi zakladajúcich členov združenia patril aj S., š. p. (do 13. decembra 2001 právny predchodca sťažovateľky), a P., š. p., ktorý bol právnym

predchodcom žalobcu. Na dosiahnutie účelu združenia sa každý z jeho členov zaviazal na určité plnenie, pričom v prípade právneho predchodcu sťažovateľky išlo o poskytovanie finančných prostriedkov z výnosov z prevádzky vybudovaných energetických objektov v jeho správe a následne vlastníctve. Z týchto prostriedkov mali byť žalobcovi ako vodohospodárskemu prevádzkovateľovi uhrádzané náklady jeho činnosti v združení. Podkladom na preukázanie opodstatnenosti nároku bola „výsledovka hospodárenia“, na základe ktorej boli štvrťročne vystavované jednotlivé faktúry, ktorými bolo uplatňované uhradenie príslušných nákladov. Z uvedeného záväzkového vzťahu zostala sporná úhrada faktúry č. 20001995 z 18. júla 2000, faktúry č. 20003980 z 12. októbra 2000, faktúry č. 19991297 zo 14. júla 1999 a faktúry č. 19990510 zo 14. októbra 1999 (ďalej len „sporné faktúry“).

Žalobca 12. októbra 2000 uzavrel s obchodnou spoločnosťou B., a. s., organizačnou zložkou B. (ďalej len „komisionár“), Komisionársku zmluvu č. 1/2000/R (ďalej len „komisionárska zmluva“), ktorou sa komisionár zaviazal vo vlastnom mene pre žalobcu a na jeho účet zariadiť vymoženie ťažko vymáhateľných pohľadávok voči sťažovateľke. Predmetné pohľadávky boli špecifikované v prílohe č. 1 komisionárskej zmluvy, pričom medzi nimi boli aj pohľadávky z už uvedených sporných faktúr. Podľa čl. 3 bodu 4 komisionárskej zmluvy sa zmluvné strany dohodli, že komisionár je oprávnený za komitenta pri zariaďovaní záležitosti prijať finančné alebo iné plnenie do svojej dispozície, prípadne na vlastný účet. V nadväznosti na komisionársku zmluvu podpísali žalobca a komisionár v ten istý deň tiež zmluvu o prístupí k záväzku, na základe ktorej sa komisionár zaviazal v zmysle § 533 ods. 1 Občianskeho zákonníka splniť za sťažovateľku jeho dlh identifikovaný rovnakým zoznamom neuhradených sporných faktúr, aký tvoril označenú prílohu komisionárskej zmluvy.

Sťažovateľka bola o uzavretí predmetnej komisionárskej zmluvy informovaná listom z 19. októbra 2000, pričom následne došlo k vzájomným rokovaniam medzi ňou a komisionárom. Zo zápisnice z ich vzájomného rokovania zo 16. februára 2001 malo vyplývať usporiadanie pohľadávok žalobcu voči sťažovateľke a spôsob ich vysporiadania, podľa ktorého malo v prípade sporných faktúr dôjsť k vyrovnaniu pohľadávok formou

jednostranných zápočtov medzi sťažovateľkou a obchodnou spoločnosťou O., a. s., na základe postúpenia pohľadávok od komisionára.

Žalobou z 24. októbra 2001 sa žalobca domáhal voči sťažovateľke a komisionárovi zaplatenia sumy 142 583 757,60 Sk spolu s úrokom z omeškania, pričom na jej zaplatenie navrhoval zaviazat' žalovaných spoločne a nerozdielne. Predmetná pohľadávka vychádzala práve z už uvedených sporných faktúr, ktoré podľa názoru žalobcu neboli uhradené. Podstatou sporu pritom bola otázka, či záväzok sťažovateľky voči žalobcovi zanikol formou jednostranných zápočtov, ktoré realizovala prostredníctvom komisionára plniaceho si súčasne svoje povinnosti voči žalobcovi z komisionárskej zmluvy.

Krajský súd sa vo svojom rozsudku č. k. 38 Cb 83/01-286 zo 7. decembra 2004 stotožnil s právnym názorom sťažovateľky a žalobu v rozsahu týkajúcom sa žalovanej sumy voči nej zamietol (v ďalšom výroku však uznal jej povinnosť zaplatiť solidárne úroky z omeškania z uvedenej sumy za určité obdobie). Ako krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, medzi žalobcom a sťažovateľkou nebol dohodnutý spôsob splnenia záväzku a sťažovateľka *„si svoj dlh splnil[a] formou jednostranných zápočtov... i napriek tomu, že navrhovateľ v priebehu dokazovania trval na tom, že pohľadávka“* sťažovateľky *„zanikne až pripísaním finančných prostriedkov“* na jeho účet. Podľa krajského súdu uzavretím komisionárskej zmluvy umožnil žalobca komisionárovi zvoliť si spôsob splnenia záväzku. V tejto zmluve totiž nebol tento spôsob konkretizovaný a jej čl. 3 bod 4 komisionára oprávňoval, aby pri zariadovaní záležitostí spojených s vymáhaním pohľadávky, ktorej úhrada je predmetom tohto sporu, prijímal finančné alebo iné plnenia do svojej dispozície, prípadne na vlastný účet. Také obmedzenie, ktoré by zakazovalo komisionárovi splniť záväzok sťažovateľky inou formou než priamou úhradou, ako napr. formou zápočtov, podľa názoru krajského súdu komisionárska zmluva neobsahuje. S uvedeným postupom napokon vyjadril listom z 10. novembra 2000 adresovaným sťažovateľke súhlas i žalobca, hoci v tomto liste súčasne uviedol, že podľa jeho názoru dôjde k zániku dlhu až pripísaním finančných prostriedkov na jeho účet. K tomu ale krajský súd dodal, že žalobca zvolil spôsob splnenia záväzku v zmysle § 327 ods. 1 Obchodného zákonníka, a to prostredníctvom komisionára, ktorému udelil všetky kompetencie

na vymozenie pohľadavky, ktorej úhrada je predmetom tohto sporu. O spôsobe plnenia formou jednostranných zápočtov bol žalobca dobre informovaný a tento spôsob nenamietal. Komisionár preto podľa názoru krajského súdu realizoval splnenie záväzku sťažovateľky formou jednostranných zápočtov v súlade s predmetnou komisionárskou zmluvou.

Všetci účastníci konania podali proti rozsudku krajského súdu odvolanie. Vo vzťahu k jeho výroku, ktorým bola zamietnutá žaloba o zaplatenie 142 583 757,60 Sk proti sťažovateľke, podal odvolanie žalobca. Najvyšší súd ako súd odvolací však svojím rozsudkom sp. zn. 2 Obo 259/2007 z 19. marca 2008 rozsudok krajského súdu č. k. 38 Cb 83/01-286 zo 7. decembra 2004 (v znení dopĺňujúceho rozsudku č. k. 38 Cb 83/01-299 z 18. januára 2005) v časti, ktorou zaviazal žalovaného v 2. rade zaplatiť žalobcovi sumu 142 583 757,60 Sk spolu s úrokom z omeškania v sume 92 455 069,30 Sk, a v časti, ktorou zaviazal žalovaného v 2. rade zaplatiť žalobcovi na náhradu trov konania sumu 600 000 Sk, potvrdil. Stotožnil sa pritom s odôvodnením krajského súdu v tejto otázke.

Na podnet žalobcu podal generálny prokurátor mimoriadne dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu. Toto mimoriadne dovolanie smerovalo proti tej jeho časti, ktorou odvolací súd potvrdil zamietavý rozsudok súdu prvého stupňa vo vzťahu k sťažovateľke, a súčasne i proti výroku, ktorým bola komisionárovi ako druhému žalovanému uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi istinu 142 583 757,60 Sk a 92 455 069,30 Sk úrokov z omeškania, pretože podľa generálneho prokurátora táto povinnosť mala byť uložená spoločne a nerozdielne obom žalovaným. Napadnuté rozhodnutie žiadal generálny prokurátor zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Dopĺňujúcim podaním z 24. apríla 2009 žiadal napadnuté rozhodnutie zmeniť tak, že navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zmenil tým spôsobom, že zaviazá oboch žalovaných zaplatiť žalobcovi spoločne a nerozdielne uvedenú istinu i úroky z omeškania.

Podľa generálneho prokurátora bolo v konaní pred všeobecnými súdmi vo vzťahu k sťažovateľke rozhodujúcou skutočnosťou, či došlo k splneniu jej záväzku voči žalobcovi a či tým jej záväzok zanikol. Konajúce súdy však nemali akceptovať postup komisionára

spočívajúci v postúpení pohľadávok tretej osobe a súhlase so započítaním pohľadávok sťažovateľky. Generálny prokurátor vyjadril názor, že komisionár mal vymôcť pohľadávky, ktorých bol v dôsledku uzavretia zmluvy o pristúpení k záväzku sám spoludlžníkom popri sťažovateľke, pričom záväzok oboch bol spoločný a nerozdielny. Práve táto skutočnosť bola dôvodom, pre ktorý nemohol urobiť žiaden úkon spojený s nakladaním s týmito pohľadávkami vrátane ich postúpenia. Zo zápisnice zo 16. februára 2001 zároveň vyplýva, že listy, na ktoré sa súd prvého stupňa v rozhodnutí odvoláva, sa týkajú pohľadávky v sume 63 038 991,30 Sk, ktorá však vznikla z inej faktúry než dlžné sumy, ktoré sú predmetom konania. Žalobca listom z 10. novembra 2000 sťažovateľke oznámil, že pripísanie finančných prostriedkov na účet komisionára nepovažuje za splnenie záväzku. Z konania komisionára nevznikajú vo vzťahu k tretím osobám žiadne práva ani povinnosti, a teda prijatie plnenia komisionárom od sťažovateľky nemá pre žalobcu žiadne následky, rovnako ako úkony vykonané medzi žalovanými. Napadnutý rozsudok tak podľa názoru generálneho prokurátora spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci spôsobenom nesprávnou aplikáciou § 324 ods. 1 Obchodného zákonníka.

Sťažovateľka vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu žiadala, aby ho dovolací súd ako nedôvodné zamietol. Ustanovenie § 582 Obchodného zákonníka predpokladá, že za určitých podmienok má komisionár aj postavenie dlžníka, nie je však vylúčená ani prípadná kolízia súčasného postavenia komisionára a dlžníka vymáhanej pohľadávky. Sťažovateľka vyjadrila názor, že konala na základe oznámenia, že žalobca poveril vymáhaním pohľadávok komisionára, pričom nebol povinný ani oprávnený žiadať, aby bol oboznámený s obsahom komisionárskej zmluvy, ani skúmať jej obsah a zvažovať jej určitosť a platnosť. Keďže nemala dôvod pochybovať o jej platnosti, konala v dobrej viere, že môže usporiadať pohľadávky priamo s komisionárom. Komisionárska zmluva pripúšťala aj možnosť postúpenia pohľadávky za odplatu, pričom postúpenie pohľadávok žalobcu a platnosť zápočtov žalobca nikdy nespochybnil. Je povinnosťou komisionára bezodkladne previesť na komitenta práva, ktoré získal. Sťažovateľka splnila svoju povinnosť komisionárovi, ktorého mu oznámil veriteľ. Sama pritom nevedela, že komisionár je aj spoludlžníkom, o čom sa dozvedela až dodatočne. Na záver vo svojom vyjadrení sťažovateľka konštatovala, že v danej veci nie sú splnené procesné podmienky

podania mimoriadneho dovolania, pretože napadnuté rozhodnutia nie sú založené na nesprávnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd v úvode napadnutého uznesenia z 22. júla 2010 konštatoval, že boli splnené podmienky na podanie mimoriadneho dovolania podľa § 243e Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), vec preskúmal v zmysle § 243a ods. 3 OSP bez nariadenia dovolacieho pojednávania a dospel k záveru, že dovolanie bolo opodstatnené. Najvyšší súd uviedol, že z komisionárskej zmluvy podľa § 577 Obchodného zákonníka vyplývajú práva a povinnosti len pre jej účastníkov. Zároveň podľa názoru najvyššieho súdu platí, že keďže nepriamy zástupca koná vo vlastnom mene, nevznikajú z jeho konania zastúpenému žiadne práva a povinnosti. Tretie osoby totiž ani nemusia vedieť, že koná ako komisionár. Najvyšší súd ďalej poukázal na to, že uvedené špecifiká nepriameho zastúpenia preto prakticky vylučujú, aby bolo predmetom zariadenia obchodnej záležitosti na základe komisionárskej zmluvy aj vymoženie pohľadávky komitenta. Keďže komisionár koná vo vlastnom mene, môže vymáhať len pohľadávky, ktoré mu patria. Na to, aby mohol vymáhať pohľadávku komitenta, musí mu ju tento zákonom predpísaným spôsobom postúpiť, a teda v takom prípade by vo vzťahu k dlžníkovi vystupoval ako vlastník pohľadávky, alebo by musel byť na jej vymáhanie splnomocnený v mene komitenta, čo by ale znamenalo, že by už nešlo o konanie na základe komisionárskej zmluvy. Pokiaľ ale pohľadávka patrí komitentovi, k jej splneniu v zmysle § 324 ods. 1 Obchodného zákonníka podľa názoru najvyššieho súdu nemohlo dôjsť plnením veriteľovi.

Najvyšší súd upriamil ďalej pozornosť na to, že v danom prípade komisionárska zmluva z 12. októbra 2000 neobsahovala ustanovenie, ktoré by bolo možné považovať za postúpenie pohľadávok žalobcu na komisionára, ani splnomocnenie na vymáhanie pohľadávok. List žalobcu z 19. októbra 2000 adresovaný sťažovateľke mal podľa najvyššieho súdu len informačný význam. Konkrétne obsahoval informáciu o uzavretí komisionárskej zmluvy a poverenie, aby komisionár vo vlastnom mene zabezpečoval vymáhanie pohľadávok. V žiadnom prípade ho však nebolo možné považovať za oznámenie veriteľa dlžníkovi, že pohľadávky postúpil komisionárovi v zmysle § 526 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Z týchto dôvodov preto najvyšší súd ako súd dovolací nesúhlasil

s právnym názorom krajského súdu a odvolacieho súdu, že komisionár uzavretím komisionárskej zmluvy nastúpil vo vzťahu k sťažovateľke na miesto veriteľa a sťažovateľka sa v dôsledku uzavretia tejto zmluvy mohla zbaviť svojho záväzku len plnením komisionárovi. Bolo právom a povinnosťou žalobcu sledovať, či komisionár splnil svoju povinnosť a pripísal plnenie na jeho účet. Najvyšší súd ako súd dovolací tak dospel k záveru, že rozhodnutie najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho vychádza z nesprávneho výkladu príslušných ustanovení Obchodného zákonníka upravujúcich komisionársku zmluvu, najmä § 577 a § 581 v spojení s § 324 Obchodného zákonníka a v jeho dôsledku k nesprávnemu skutkovému a právnemu záveru o účinkoch plnenia žalovanej v 1. rade (sťažovateľky) komisionárovi na dlh žalobcu. Rozhodnutie najvyššieho súdu ako súdu odvolacieho preto najvyšší súd ako súd dovolací zrušil.

II.

Sťažovateľka svojou sťažnosťou namieta, že dovolací súd bol povinný nariadiť pojednávanie v zmysle § 243a ods. 1 v spojení s § 243 ods. 2 OSP, na ktorom jej mala byť daná príležitosť vyjadriť sa ku všetkým tvrdeniam uvádzaným v mimoriadnom dovolaní. V súlade s ustálenou súdnou praxou sa za odňatie možnosti konať pred súdom považuje taký procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na účel obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Vo svojej argumentácii sťažovateľka zdôrazňuje, že v mimoriadnom dovolaní boli namietané viaceré skutočnosti, ktorými sa krajský súd ani odvolací súd vôbec nezaoberali, a účastníci konania tak nemali možnosť vyjadriť sa k nim v predchádzajúcich fázach konania. Napadnuté uznesenie zároveň považuje za prekvapujúce, pretože dovolací súd sa pri hmotnoprávnom posúdení veci odchyľil od svojho právneho názoru, ktorý zaujal ako súd odvolací a ktorý tiež zaujal krajský súd. V tejto súvislosti upozorňuje na § 213 ods. 2 OSP, podľa ktorého odvolací súd, pokiaľ je toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Aj keď sa toto ustanovenie

v zmysle § 243i ods. 2 OSP nevzťahuje na konanie o mimoriadnom dovolaní, najvyšší súd bol prostredníctvom nariadenia pojednávania povinný postupovať spôsobom garantujúcim sťažovateľke analogickú ochranu pred prekvapujúcim rozhodnutím. Sťažovateľka navyše bez nariadenia pojednávania nemohla požiadať najvyšší súd, aby uviedol, ako sa mu na základe dovedty tvrdených a preukazovaných skutočností javí právne posúdenie veci v zmysle § 100 ods. 1 OSP. V tejto súvislosti zdôrazňuje, že mimoriadnym dovolaním bol napadnutý právoplatný a vykonateľný rozsudok zo strany generálneho prokurátora, čo samo osebe predstavuje zásah do princípu právnej istoty (porov. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci sťažnosti č. 28342/95 – Brumarescu proti Rumunsku z 28. októbra 1999). V závere k tejto námietke sťažovateľka dodáva, že najvyšší súd vo svojom rozhodnutí výslovne odkázal na § 243a ods. 3 OSP, ktoré však nariadenie pojednávania vylučuje len v prípade, že mimoriadne dovolanie smeruje proti uzneseniu. V danej veci však smerovalo proti rozsudku odvolacieho súdu.

Ďalšia skupina námietok sťažovateľky sa týka odôvodnenia napadnutého uznesenia, ktoré považuje za nezrozumiteľné a nepresvedčivé. Nemožno totiž z neho podľa nej zistiť, akými úvahami sa najvyšší súd riadil pri posudzovaní dôkazov, ktoré sú podkladom napadnutého uznesenia. Ide v prvom rade o námietku, že najvyšší súd konštatoval splnenie podmienok prípustnosti mimoriadneho dovolania podľa § 243e OSP, tento záver však nijako bližšie nespresnil. Predovšetkým neuviedol, v čom má spočívať potreba ochrany práv a zákonom chránených záujmov žalobcu napriek skutočnosti, že napadnutým druhostupňovým rozsudkom bol určený subjekt, ktorý je povinný na uhradenie žalovanej sumy. Nijakým spôsobom sa nevysporiadal ani s argumentmi sťažovateľky vo vzťahu k ochrane jej dobromyseľnosti. Napadnuté uznesenie preto považuje sťažovateľka za nepreskúmateľné.

V tejto súvislosti sťažovateľka zdôrazňuje, že pri rozhodovaní o mimoriadnom dovolaní musí najvyšší súd dôsledne vyvažovať právo úspešného účastníka sporu spoľahnúť sa na konečné rozhodnutie súdu a záujem štátu, aby výkon spravodlivosti viedol, pokiaľ možno, k rozhodnutiam súdov, ktoré sú v súlade so zákonom. Vystaviť úspešného účastníka sporu nebezpečenstvu zvrátenia už raz vydaného konečného rozhodnutia by malo byť

možné len v krajnom prípade. Takýmto prípadom by pritom mali byť flagrantné prípady porušenia zákona, a nie prípady, v ktorých ide o subtilne posúdenie zložitých aspektov stručnej a málo využívanej obchodnoprávnej úpravy. Tieto prípady by mali tiež zohľadňovať povahu účastníkov konania a verejný záujem na zákonomom rozhodnutí, ktorý je väčší v prípade rozhodovania o rodinných či niektorých občianskoprávných veciach ako v tejto veci, v ktorej ide o spor dvoch podnikateľských subjektov. Zároveň sťažovateľka zdôrazňuje, že každé mimoriadne dovolanie v občianskoprávných sporoch stavia jednu zložku štátnej moci (prokuratúru) na stranu jedného z účastníkov konania, čo z podstaty veci predstavuje narušenie rovnosti zbraní účastníkov občianskeho súdneho konania. Na takýto zásah do výkonu súdnej moci musia existovať dôvody presahujúce sféru záujmov len jedného z účastníkov konania a musia mať aj rozmer verejného záujmu. V opačnom prípade je takýto zásah a jeho akceptovanie súdmi v podobe zrušenia právoplatných rozhodnutí úplne arbitrárny a môže vo verejnosti narušiť dôveru v nestrannosť súdnej moci.

Námietka sťažovateľky týkajúca sa nedostatočného odôvodnenia sa vzťahuje i na záver najvyššieho súdu o nesprávnom skutkovom a právnom závere odvolacieho súdu, ktorý bol dôvodom zrušenia rozsudku odvolacieho súdu v napadnutej časti a vrátenia veci na jeho ďalšie konanie. Z odôvodnenia však nie je zrejmé, v čom mali spočívať nesprávne skutkové závery. Sťažovateľka argumentovala tým, že bude mať v odvolacom konaní vzhľadom na ustanovenie § 205a OSP len minimálne možnosti predkladania dôkazov na účely objektívneho zistenia skutkového stavu. Ak ale nesprávnosť dovolaním napadnutého rozsudku spočíva iba v nesprávnom právnom posúdení správne zisteného skutkového stavu, bolo povinnosťou odvolacieho súdu, za predpokladu, že by jej právny názor mal byť správny, napadnuté rozhodnutie zmeniť, keďže § 243b ods. 2 druhá veta OSP neumožňuje dovolaciemu súdu rozhodnúť sa podľa vlastného uváženia, či napadnuté rozhodnutie zmení alebo zruší, a zároveň bezdôvodným vrátením veci odvolaciemu súdu by došlo v rozpore s § 100 ods. 1 OSP k zbytočnému predlžovaniu súdneho konania.

Sťažovateľka napokon namieta arbitrárnosť právneho záveru najvyššieho súdu, ktorý posudzoval vzťah medzi ňou a žalobcom ako vzťah obchodnoprávny. Pri posudzovaní toho, či došlo k splneniu dlhu sťažovateľky, totiž vychádzal z § 557 a § 581 v spojení s § 324

Obchodného zákonníka. V doterajšom súdnom konaní pritom posudzovali súdy tento vzťah ako vzťah občianskoprávny, a pokiaľ bol najvyšší súd iného záveru, bolo jeho povinnosťou sa s touto otázkou vo svojom odôvodnení vysporiadať. Sťažovateľka považuje právne závery najvyššieho súdu za neodôvodnené a arbitrárne, pretože podľa nej neaplikoval na predmetný právny vzťah príslušný právny predpis.

Z týchto dôvodov považuje sťažovateľka právne závery najvyššieho súdu ako za extrémne nesúladne s vykonanými skutkovými zisteniami vyplývajúcimi zo spisovej dokumentácie. V nadväznosti na namietané porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľka namieta tiež porušenie svojho základného práva vlastniť majetok a na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, keďže toto rozhodnutie predstavuje podľa nej prvú fázu zásahu do jej majetkovej sféry. V závere dodáva, že ak nebude napadnuté uznesenie zrušené, odvolací súd bude v novom konaní viazaný právnym názorom najvyššieho súdu, a bude teda musieť vydať rozhodnutie pre ňu nepriaznivé, ktoré by už nemala možnosť nijako zvrátiť. Tým by došlo k situácii, keď by sťažovateľka musela opakovane plniť záväzky zo sporných pohľadávok, čím by došlo k dovŕšeniu zásahu do jej majetkovej sféry.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokuje každý návrh predbežne na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti

navrhovateľa, pričom skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 tohto zákona nebránia prijatiu návrhu na ďalšie konanie. Návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene pritom ústavný súd môže podľa tohto ustanovenia odmietnuť. Zároveň môže odmietnuť i návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd nadväzne na to napokon v rámci predbežného prerokovania sťažnosti pristúpil k posúdeniu, či jednotlivé námietky vznesené sťažovateľkou neodôvodňujú záver o jej zjavnej neopodstatnenosti.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy má každý právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala..... v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo... prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

1. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci nie je úlohou ústavného súdu zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je kvalifikovaná princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. V nadväznosti na to ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 426/2011).

O prípad porušenia ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozhodnutím alebo postupom všeobecného súdu pritom môže ísť okrem iného vtedy, ak by tento súd fakticky odňal komukoľvek možnosť domáhať sa alebo brániť svoje právo na všeobecnom súde (napr. II. ÚS 8/01), alebo by rozhodol arbitrárne, bez náležitého odôvodnenia svojho rozhodnutia (napr. I. ÚS 241/07), prípadne, pokiaľ by sa pri výklade a aplikácii zákonného predpisu natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. III. ÚS 264/05).

Uvedené prípady porušenia základného práva na súdnu ochranu majú relevanciu i v danej veci, pretože sťažovateľka formulovala dôvody svojej sťažnosti obdobným spôsobom. Prvá jej námietka spočíva v podstate tom, že nemohla predpokladať zmenu právneho názoru dovolacieho súdu, a predovšetkým sa k novému právnenému názoru nemohla vyjadriť. Predmetná námietka je úzko spojená s jej argumentáciou smerujúcou proti právnym záverom všeobecných súdov, ktoré však z už uvedených dôvodov zásadne nie sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu. Zmenu právneho názoru preto ústavný súd posudzoval len z hľadiska procesného postupu dovolacieho súdu, nie však z hľadiska jej obsahu.

Ústavný súd zastáva stanovisko, že najvyšší súd ako dovolací súd mohol zaujať v danej veci aj iný právny názor, než k akému dospel ako súd odvolací, pričom s ohľadom na priebeh konania nemožno voči nemu namietat' ani to, že by sťažovateľke nevytvoril dostatočný procesný priestor pre vyjadrenie sa k obsahu mimoriadneho dovolania. Sťažovateľka mala v rámci dovolacieho konania možnosť vyjadriť sa k prípustnosti a opodstatnenosti mimoriadneho dovolania a bola jej na to poskytnutá primeraná lehota. Už zo samotných príloh sťažnosti pritom vyplýva, že túto svoju možnosť využila.

Pokiaľ ide o otázku ústneho pojednávania, je potrebné uviesť, že napriek nesprávne označeniu ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, ktorým dovolací súd odôvodnil nenariadenie ústneho pojednávania v danej veci, by tento súd ani inak nemal na takýto postup povinnosť, pretože posúdenie toho, či by jeho uskutočnenie malo význam pre objasnenie veci, bolo v zmysle § 243a ods. 1 OSP na jeho uvážení (III. ÚS 29/05, II. ÚS 160/05). Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že i Európsky súd pre ľudské práva berie pri aplikácii čl. 6 ods. 1 dohovoru do úvahy osobitosti konaní pred súdmi vyšších inštancií (odvolací, dovolací), pričom nedostatok verejného prerokovania veci možno ospravedlniť povahou konania, o ktoré ide, ak pojednávanie na súde prvého stupňa bolo verejné. V prípade kasačných súdov je takým ospravedlniteľným dôvodom prerokovanie výlučne právnych otázok (napr. rozhodnutie vo veci sťažnosti č. 8209/78 – Sutter proti Švajčiarsku z 22. februára 1984, § 29 a § 30, rozhodnutie vo veci sťažnosti

č. 17358/90 – Bulut proti Rakúsku z 22. februára 1996, § 41). Takúto povinnosť pritom nemožno vyvodit' ani z čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy.

Opodstatnenie nemožno priznať ani námietke nedostatočného odôvodnenia v otázke, či boli splnené zákonom ustanovené podmienky na podanie mimoriadneho dovolania. Ústavný súd už v minulosti konštatoval, že splnenie zákonom ustanovených podmienok na podanie mimoriadneho dovolania nepatrí do výlučnej právomoci generálneho prokurátora, ale podlieha prieskumu zo strany dovolacieho súdu (I. ÚS 136/06, II. ÚS 346/08, IV. ÚS 177/2010). V prípade, že by dospel k záveru, že tieto podmienky splnené nie sú, je povinnosťou súdu svoj záver dostatočným spôsobom odôvodniť. Na druhej strane však nie je nevyhnutné, aby splnenie všetkých zákonom ustanovených podmienok bolo v jeho odôvodnení výslovne konštatované a zdôvodnené. To platí predovšetkým pre tie z nich, ktorých splnenie je zrejmé alebo ich možno v konkrétnom prípade jednoznačne vyvodit'.

Ani sťažovateľka sa nedomáha takej širokej povinnosti odôvodnenia, pokiaľ ide o napadnuté uznesenie, ale namieta neuvedenie dôvodov, prečo najvyšší súd dospel k názoru o potrebe ochrany práv a zákonom chránených záujmov žalobcu napriek skutočnosti, že napadnutým druhostupňovým rozsudkom bol určený subjekt, ktorý je povinný na uhradenie žalovanej sumy. Tento súd sa podľa nej taktiež nijako nevysporiadal s jej argumentáciou vo vzťahu k ochrane jej dobromyseľnosti. Podľa názoru ústavného súdu sa však otázky, ktoré mali byť podľa sťažovateľky posudzované z hľadiska prípustnosti mimoriadneho dovolania, týkajú v podstate samotného právneho posúdenia veci zo strany dovolacieho súdu.

Rovnako aj v prípade mimoriadneho dovolania je jeho základným účelom ochrana práv fyzických osôb a právnických osôb, využitie tohto opravného prostriedku je však viazané na niekoľko obmedzení. V danej veci je podstatné, že zákonodarca zveril aktívnu legitimáciu na jeho podanie generálnemu prokurátorovi len z určitých dôvodov za predpokladu, že na jeho podanie dal podnet účastník konania alebo osoba dotknutá či poškodená rozhodnutím súdu (§ 243e ods. 1 OSP). Jeden z uvedených dôvodov pritom

predstavuje to, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Naplnenie tohto dôvodu, teda záver generálneho prokurátora o tom, že rozhodnutím súdu bol porušený zákon, ale nemôže dovolací súd skúmať z hľadiska podmienok dovolania v rovine vecnej správnosti, ale len v rovine tvrdenia. Otázka, či skutočne došlo k porušeniu zákona, je totiž až predmetom rozhodnutia dovolacieho súdu vo veci samej. K tomu, aby bolo mimoriadne dovolanie prípustné, sa tak z hľadiska tejto podmienky vyžaduje len tvrdenie generálneho prokurátora o porušení zákona, pričom v tomto smere o jej splnení neexistujú žiadne pochybnosti. Nie je preto daný dôvod, pre ktorý by ústavný súd mal považovať záver o prípustnosti mimoriadneho dovolania za nepreskúmateľný, alebo dokonca arbitrárny.

Posledná zásadná námietka sťažovateľky sa týkala aplikácie § 243b ods. 2 OSP v znení zákona č. 384/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, podľa ktorého, ak súd dôjde k záveru, že v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia nebol dostatočne zistený skutkový stav, uznesením zruší napadnuté rozhodnutie. Ak ale nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia spočíva len v nesprávnom právnom posúdení správne zisteného skutkového stavu, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zmení. Je namieste dodať, že uvedenou novelizáciou Občianskeho súdneho poriadku došlo k odkloneniu sa od výlučne kasačného princípu rozhodovania dovolacieho súdu, ktorý mu umožňoval len potvrdiť alebo zrušiť napadnuté rozhodnutie.

V napadnutom uznesení dovolací súd konštatoval, že *„rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho výkladu príslušných ustanovení Obchodného zákonníka upravujúcich komisionársku zmluvu, najmä § 577 a § 581 v spojení s § 324 Obchodného zákonníka a v jeho dôsledku k nesprávnemu skutkovému a právnomu záveru o účinkoch plnenia“* sťažovateľky a komisionára na dlh sťažovateľky voči žalobcovi. Dovolanie je preto z dôvodu uvedeného v § 243f ods. 1 písm. c) OSP opodstatnené, v dôsledku čoho najvyšší súd *„rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti podľa § 243 ods. 2 OSP zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.“*

Ústavný súd nemá dôvod považovať uvedený záver za arbitrárny, pretože zodpovedá dôvodom, pre ktoré dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu. V tomto zmysle postačuje poukázať na to, že podľa dovolacieho súdu nemožno zo spisu vyvodiť mechanizmus plnenia a zániku pohľadávok z postúpených sporných faktúr, najmä kto ich a na základe čoho postúpil a ako bola riešená odplata za ich postúpenie, z čoho možno vyvodiť záver o nedostatočnom zistení skutkového stavu. Otázka, či malo zo strany dovolacieho súdu dôjsť súčasne i k zrušeniu rozhodnutia krajského súdu, presahuje podľa názoru ústavného súdu rámec možnosti jeho prieskumu z jeho strany, pretože jej za daných okolností nemožno priznať ústavnoprávny význam. Ani v prípade tejto námietky preto nebolo možné konštatovať spojitosť s namietaným porušením v sťažnosti označených práv sťažovateľky.

Zo všetkých uvedených záverov dospel ústavný súd k záveru, že sťažnosť je v časti namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zjavne neopodstatnená, a preto ju podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z tohto dôvodu odmietol.

2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu ústavný súd považuje za potrebné upriamiť pozornosť na svoju stabilizovanú judikatúru, súčasťou ktorej je aj právny názor, podľa ktorého všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplynie z toho, že všeobecný súd súčasne porušil aj ústavnoprosesné princípy postupu vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 dohovoru. Keďže ústavný súd nezistil porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, nemohlo napadnutým uznesením dôjsť ani k porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08, IV. ÚS 82/09, III. ÚS 103/2010). V opačnom prípade by sa ústavný súd stal opravnou inštanciou voči

všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08, IV. ÚS 82/09, III. ÚS 103/2010).

Vzhľadom na to ústavný súd aj v tejto časti sťažnosť odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa aj ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľky uplatnenými v petite jej sťažnosti a taktiež už neprichádzalo do úvahy zaoberať sa jej návrhom na odklad vykonateľnosti a pozastavenie účinkov napadnutého uznesenia najvyššieho súdu s tým, „*aby dočasne nekonal vo veci časti druhostupňového rozsudku zrušenej napadnutým uznesením*“.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2012